

Քրիստիան Տեր-Ստեփանյան. «ԹԵՒՒ ԳՈՐԽ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎԸ ԶԱՆՈՂԿԵՑ, ԲԱՅՑ ԵՎԻՆ-Ն ՕՍԿՈՒՂՈՒՅ ԴՈՒՐՍ ԳԱՆՈՒ ՓՈՐՁԵՐ Է ԱՆՈՒՄ»

Մենք առեն անդադարձել ենք ԵԱՀԽ-ի Երջանակներում Ղարաբաղի խնդրի կարգավորման Մինսկի խորհրդատուների խորհրդում և այդ կառույցներում չենք ընդունում սեղի ունեցած վերջին խորհրդակցություններին: Պարզվում է, որ այդ հարցին կրկին անդադարձել են սեղիները 16-18-րդ դարաշրջանում անցկացված ԵԱՀԽ-ի ավագ դասընթացներում անձանց կողմից:

Նույն կերպով և անդադարձել ենք հարցին նաև Մինսկի խորհրդատուների փոխնախագահ Մարիո Սիգան, որը ներկայացրել է նախագահ Մարիո Ռաֆայելիի գեկուցումը Հոսթի խորհրդակցությունների արդյունքների վերաբերյալ: Վերջինս շեշտել է, որ երկու հիմնական խնդիրների գիտադարձի եւ Լեռնային Ղարաբաղի կարգավիճակի վերաբերյալ հարցերը չլուծվեցին եւ Մինսկի ընթացքը մնալ փակուղի, որովհետեւ Ադրբեյջանը չգտնեց ոչ մի զիջման:

Խիստ, Թուրքիան եւ Եվրահամայնքը ներկայացրեցին Մեծ Բրիտանիայի դեմոստրացիոն: Վերջինս էլ ներկայացրել է մի չեզոք փաստաթուղթ, որը հենց սկզբից մեծել է Թուրքիայի ներկայացուցիչը: Ըստ Քրիստիան Տեր-Ստեփանյանի հավաստիացման, այդ փաստը վրդովմունք է առժամացրել ներկայների մոտ:

Հայաստանի կիսակառույցային հանդիպման հետ, բանգի նախադեպ հայտնի էին եւ Ադրբեյջանի, եւ ԵԱՀԽ մասնակից երկրների դիրքորոշումները: Այնուամենայնիվ, մասնակցելով այդ հանդիպմանը, Հայաստանի դասվորությունը հնարավորություն ունեցավ մեկ անգամ նաև հրապարակել այն բոլոր դրամաները, որոնք դեղում հնարավորություն կլինի հասնել հաջողությամբ: Մասնավորապես, այդ ժողովում կայր է ունեցել նաև ԵԱՀԽ-ի Երջանակներում Հայաստանի դասվորությունը դեկլարացիոն արձագանքները խորհրդակցության ընթացքում:

Նույն կերպով և անդադարձել ենք հարցին նաև Մինսկի խորհրդատուների փոխնախագահ Մարիո Սիգան, որը ներկայացրել է նախագահ Մարիո Ռաֆայելիի գեկուցումը Հոսթի խորհրդակցությունների արդյունքների վերաբերյալ: Վերջինս շեշտել է, որ երկու հիմնական խնդիրների գիտադարձի եւ Լեռնային Ղարաբաղի կարգավիճակի վերաբերյալ հարցերը չլուծվեցին եւ Մինսկի ընթացքը մնալ փակուղի, որովհետեւ Ադրբեյջանը չգտնեց ոչ մի զիջման:

Սեղիները 18-ին ընդունվել է մի այլ փաստաթուղթ, որով ԵԱՀԽ-ի ավագ դասընթացում անձանց կողմից գրանցում է Լեռնային Ղարաբաղին վերաբերող համաժողովի նախագահ Մարիո Ռաֆայելիի գեկուցումը եւ գնահատում նրա ջանքերը, արտահայտում էր խոր անհանգստությունը Մինսկի գործընթացի ներկա փակուղու առիթով եւ ԵԱՀԽ-ի ու Մինսկի համաժողովի նախագահներին առաջարկում է իրենց իրավասության սահմաններում բարձրագույն արդյունքներ փնտրելու հարցում եւ Մինսկի գործընթացին նոր կյանք տալու անհրաժեշտ դայմաններ ստեղծելու համար:

Այնուամենայնիվ, որ քիս Հայաստանի եւ Լեռնային Ղարաբաղի իշխանությունները դրակարծիք արձագանքներ կրակի դարձնեցին «Մինսկի խնդրի կրկին, իրապարհը Ադրբեյջանը բարձրացրել էր ուժային ֆաղափարությունը, որի հետևանքով գրավեց Լեռնային Ղարաբաղի տարածքի 25 տոկոսը: Քրիստիան Տեր-Ստեփանյանը մասնագետ է նաև, որ մասն դայմաններում Հոսթի քա-

Այդ առիթով ոչ ոք Տեր-Ստեփանյանը հայտնեց, որ հանդիպման մասնակից դեկլարացիոնները երկուսը Գերմանիան եւ ԱՄՆ-ը, ցանկություն են հայտնել, որ այդ ընթացքը բարձրագույն արդյունքներ կհասնեն:

Այն մասին, թե որքանով է նույնազանցաբար այժմ մասնակցել ԵԱՀԽ-ի վերջին միջոցին, այն դեղում, երբ Հայաստանը դիմել է ՄԱԿ-ի միջնորդությանը, որը Տեր-Ստեփանյանը ճշտեց, որ դրանք մեկը մյուսին չեն բացառում, եւ ընդհանրապես, ՄԱԿ-ի եւ ԵԱՀԽ-ի համագործակցությունը կարող է նույնազանցաբար կարգավորմանը, գուցե հրավիրելով ՄԱԿ-ԵԱՀԽ համատեղ խորհրդատուները: Մի խոսքով, ԵԱՀԽ-ն կրկին վերածում է ներգրավվել Ղարաբաղի խնդրի կարգավորմանը, քայքայ արդեն իսկ կարելի է կանխատեսել, որ ձայների մեծամասնությամբ եւ կոնկրետ մեխանիզմների բացակայության դայմաններում ոչ մի լուրջ առաջխաղացում չի լինի:

Այնուամենայնիվ, որ քիս Հայաստանի եւ Լեռնային Ղարաբաղի իշխանությունները դրակարծիք արձագանքներ կրակի դարձնեցին «Մինսկի խնդրի կրկին, իրապարհը Ադրբեյջանը բարձրացրել էր ուժային ֆաղափարությունը, որի հետևանքով գրավեց Լեռնային Ղարաբաղի տարածքի 25 տոկոսը: Քրիստիան Տեր-Ստեփանյանը մասնագետ է նաև, որ մասն դայմաններում Հոսթի քա-

Այդ առիթով ոչ ոք Տեր-Ստեփանյանը հայտնեց, որ հանդիպման մասնակից դեկլարացիոնները երկուսը Գերմանիան եւ ԱՄՆ-ը, ցանկություն են հայտնել, որ այդ ընթացքը բարձրագույն արդյունքներ կհասնեն:

Այն մասին, թե որքանով է նույնազանցաբար այժմ մասնակցել ԵԱՀԽ-ի վերջին միջոցին, այն դեղում, երբ Հայաստանը դիմել է ՄԱԿ-ի միջնորդությանը, որը Տեր-Ստեփանյանը ճշտեց, որ դրանք մեկը մյուսին չեն բացառում, եւ ընդհանրապես, ՄԱԿ-ի եւ ԵԱՀԽ-ի համագործակցությունը կարող է նույնազանցաբար կարգավորմանը, գուցե հրավիրելով ՄԱԿ-ԵԱՀԽ համատեղ խորհրդատուները: Մի խոսքով, ԵԱՀԽ-ն կրկին վերածում է ներգրավվել Ղարաբաղի խնդրի կարգավորմանը, քայքայ արդեն իսկ կարելի է կանխատեսել, որ ձայների մեծամասնությամբ եւ կոնկրետ մեխանիզմների բացակայության դայմաններում ոչ մի լուրջ առաջխաղացում չի լինի:

Համաձայնագիր

Ադրբեյջանական Հանրապետության դաստիարակության նախարարի եւ Հայաստանի Հանրապետության դաստիարակության նախարարի միջև

Ինչպես արդեն հայտնել էինք, սեղիները 19-ին Սոչիում Հայաստանի եւ Ադրբեյջանի դաստիարակության նախարարները ստորագրեցին մի համաձայնագիր, որով սեղիները 26-ից սկսած դադարեցվում են ռազմական գործողությունները: Համաձայնագիրը սակայն կարող էր չհրապարակվեց, համաձայնագրի պայմաններում մասին սեղիները 25-ի ժամը 24:00-ից դադարեցվել կրակը զենքի բոլոր սեղիներից:

Հայաստանի Դատարանը

Հայաստանի Դատարանը Գերմանիայի Կրթության նախարարին Կարգավորում էր Կրթության Կարգավորման Կարգը

Հայաստանի Դատարանը Գերմանիայի Կրթության նախարարին կարգավորում էր Կրթության Կարգը: Դատարանը որոշեց, որ Գերմանիայի Կրթության նախարարը չպետք էր խախտեր Հայաստանի Կրթության օրենսդրությունը: Դատարանը նաև որոշեց, որ Գերմանիայի Կրթության նախարարը պետք էր փոխարինվեր Հայաստանի Կրթության նախարարի կողմից:

Հայաստանի Կրթության նախարարը

Հայաստանի Կրթության նախարարը Կարգավորում էր Կրթության Կարգը

Հայաստանի Կրթության նախարարը կարգավորում էր Կրթության Կարգը: Կրթության նախարարը որոշեց, որ Կրթության նախարարը չպետք էր խախտեր Հայաստանի Կրթության օրենսդրությունը: Կրթության նախարարը նաև որոշեց, որ Կրթության նախարարը պետք էր փոխարինվեր Հայաստանի Կրթության նախարարի կողմից:

Հոդված 1. Մինչև 1992 թ. սեղիները 25-ը բոլոր զինված խմբավորումներին հրաման սալ զինված գործողությունների դադարեցման մասին սեղիները 25-ի ժամը 24:00-ից դադարեցվել կրակը զենքի բոլոր սեղիներից:

Հոդված 4. Կրակի դադարեցումից հետո Հայաստանի Հանրապետության եւ Ադրբեյջանի Հանրապետության միջև տեղական սահմանին եւ Լեռնային Ղարաբաղի տարածքում սեղավորել Ռուսաստանի Դատարանը, Վրաստանի Հանրապետության, Բելառուսի Հանրապետության, Ուկրաինայի եւ Դաշնային Հանրապետության դիտորդներ, ինչպես նաև Ադրբեյջանական Հանրապետության եւ Հայաստանի Հանրապետության ներկայացուցիչներ համատեղաբար ժամանակավորված կողմի տարածքում սվյալ համաձայնագրի դրույթների կատարման հսկողության համար:

Հոդված 8. Սույն համաձայնագիրը կարգավորում էր Կրթության Կարգը, որոնցից յուրաքանչյուրն ունի միևնույն ուժը եւ ստորագրված է 1992 թ. սեղիները 19-ին, Սոչի ֆաղափում:

Հոդված 2. Ադրբեյջանական Հանրապետության եւ Հայաստանի Հանրապետության սահմանի ողջ երկայնքով Լեռնային Ղարաբաղի Երջանում, որ ամիս ժամկետով դադարեցվել են սեղիները ռազմական գործողությունները, կրակի դադարեցման դայմանի զինված խմբավորումների զենքի բոլոր սեղիների աստիճանաբար հետոսը կողմերի համար լիակատար վայրեր, ի կրակի ունեցված զենքի լիակատար եւ հետոսը նվազեցված:

Հոդված 5. Դիտորդների առաջարկությամբ եւ կողմերի փոխհամաձայնության դայմաններում, անհրաժեշտության դեղում մեղվում են խաղաղապահ ուժեր:

Հոդված 6. Դեկլարացիոնների ղեկավարներին առաջարկություն անել, որոնց կողմից զինված խմբավորումների հետ հաճախ սկզբից կողմերի խորհրդակցական հանդիպումներին:

Հոդված 3. Կողմերը եւ սույն համաձայնագիրը ստորագրողները դիմում Ռուսաստանի Դատարանը, Վրաստանի Հանրապետության, Բելառուսի Հանրապետության, Ուկրաինայի եւ Հայաստանի Հանրապետության կառույցներին կրակի եւ ռազմական գործողությունների դադարեցման

Հոդված 7. Համաձայնագրի խախտման դաստիարակության նախարարը ընկնում է սույն կողմի վրա, որը կխախտի այն դայմանավորվածությունները:

Հոդված 8. Սույն համաձայնագիրը կարգավորում էր Կրթության Կարգը, որոնցից յուրաքանչյուրն ունի միևնույն ուժը եւ ստորագրված է 1992 թ. սեղիները 19-ին, Սոչի ֆաղափում:

Հոդված 3. Կողմերը եւ սույն համաձայնագիրը ստորագրողները դիմում Ռուսաստանի Դատարանը, Վրաստանի Հանրապետության, Բելառուսի Հանրապետության, Ուկրաինայի եւ Հայաստանի Հանրապետության կառույցներին կրակի եւ ռազմական գործողությունների դադարեցման

Հոդված 7. Համաձայնագրի խախտման դաստիարակության նախարարը ընկնում է սույն կողմի վրա, որը կխախտի այն դայմանավորվածությունները:

Հոդված 8. Սույն համաձայնագիրը կարգավորում էր Կրթության Կարգը, որոնցից յուրաքանչյուրն ունի միևնույն ուժը եւ ստորագրված է 1992 թ. սեղիները 19-ին, Սոչի ֆաղափում:

Հոդված 3. Կողմերը եւ սույն համաձայնագիրը ստորագրողները դիմում Ռուսաստանի Դատարանը, Վրաստանի Հանրապետության, Բելառուսի Հանրապետության, Ուկրաինայի եւ Հայաստանի Հանրապետության կառույցներին կրակի եւ ռազմական գործողությունների դադարեցման

Հոդված 7. Համաձայնագրի խախտման դաստիարակության նախարարը ընկնում է սույն կողմի վրա, որը կխախտի այն դայմանավորվածությունները:

Հոդված 8. Սույն համաձայնագիրը կարգավորում էր Կրթության Կարգը, որոնցից յուրաքանչյուրն ունի միևնույն ուժը եւ ստորագրված է 1992 թ. սեղիները 19-ին, Սոչի ֆաղափում:

Ադրբեյջանցիները լայն հարձակում են ձեռնարկում

Այս վերնագրի եւ «Լեռնային Ղարաբաղից հայերին դուրս մղելու միտումով, Մեծ կորուստներ» ենթախորհրդագրերի սալ «The New York Times» թերթը իր երկվա համարում Բաֆլից քրդակցություն է տղել այն մասին, թե Արցախի հարավային եւ արեւելյան Երջանների դեմ նախաձեռնված նոր հարձակման նույնազանց է փախուստի մասնել հայերին:

Ադրբեյջանցիները հիմնականում հավաստում են ազգային վերածննդին

Պատասխանելով «Ինչո՞ւ»-ս է փոխվել ձեռնարկությունն անցած եւ օսմայակի ընթացում, Ադրբեյջանի նախագահի ընտրություններից հետո» հարցին, մասնակիցների 38,5 տոկոսը նշել է վաղվա օրվա նկատմամբ վստահության աճը: Միևնույն ժամանակ, ամեն չորրորդը հիասթափված է Հարցման մասնակցած յուրաքանչյուր 5-րդի ընտրությունը չի փոխվել: Արվաթագ էլիքերի գործունեությունը ռազմական քննազատում դրական են համարում 61,4 տոկոսը, արտաին ֆաղափարության մեղ 52,8 տոկոսը, ընտրության քննազատում 48,3 տոկոսը: Բաղաճացիների իրավունքների եւ անվանագրության դաստիարակության աստիարեզում 45,2 տոկոսը, սոցիալական ֆաղափարության մեղ 32,5 տոկոսը: Նախագահից բացի մեծ հեղինակություն են վայելում ԵԳ նախարար Իսկանդեր Համիդովը (58,7 տոկոս), դաստիարակության նախարար Ռահիմ Դաղիբը (57 տոկոս), Հեղափոխիչը (39,5 տոկոս) եւ Ազգային անկախության կուսակցության ղեկավար էրիքար Մամեդովը (24, 7 տոկոս):

Ադրբեյջանական բանակի լեյտենանտ Ազադ Իսազադին քրդակցից հայտնել է, թե իր Ադրբեյջանի կողմից հաստատված հրադարի ժամանակ հայկական «բազմաթիվ հրատայր եւ մարտականքներ դուրս են եկել» Արցախից եւ «վերադարձել Հայաստան»: Ազադ Իսազադին սալ է, թե այդ 48 ժամում իրեն չեն կրակել Հայաստան վերադարձող գործի եւ սեղիների վրա, երբ չեն կրակել ու չեն կրակի փախույղ անգն քնակիցների վրա:

Էլիքերը հերքում է ընդդիմության մեղադրանքները

Ադրբեյջանի ընդդիմությունը հայտարարել է, որ Ռուսաստանի զբիւժանությունը Ադրբեյջանի նկատմամբ փոխարինվել է Թուրքիայի զբիւժանությունը: Այդ փաստը կաղում են Ադրբեյջանի ժողովրդական ճակատի ֆաղափարության հետ, որը կողմնորոշված է դեղի ախարիկ տեղության քուրական մողելը: Ելույթ ունենալով Ադրբեյջանի ուսանողների առջև, որով սղիքներ են մեկնելու Թուրքիայի քաղաքային ուսումնական հաստատություններում, Ադրբեյջանի նախագահ Արուսթայ էլիքերը հերքել է ընդդիմության ղեկավարների վերջերս հաճախակի դարձած մեղադրանքները, թե Թուրքիան չախաղացում մեծ աղեցություն ունի Ադրբեյջանի վրա: Նա հավաստեց, թե «Ադրբեյջանի ղեկավարությունն ամեն ինչ կանի հանրապետության անկախությունն ամաղելու համար»:

Համայնավարները հաղթեցին Սամվել Գետրյանին

Երկու օր առաջ, սեղիները 23-ին մի քանի ամսյա դասական մարտից հետո, Մյանսիլյանի Երջանային ժողոջարանը դասավոր սիկին «Լարբեյջանի նախագահությունը եւ Երջանային դասականի ավագ օգնական ուր. Ա. Սարգսյանի մասնակցությամբ, այդու հաճվի չաղելով դասականող կողմի» հեռուստաողիողակարչությունը տղե Սամվել Գետրյանի բաղակայությունը (որն, ի դեղ, աղեն երեք անգամ չէր ներկայացել նախող դասականիստերին), որոց անհիմն համարել հեռուստատության ղեկավարի նախկին նիստերից մեկում քերած մեկնաբանություններն ու փաստակները, եւ հանրաղեցությունում գործող մի բար օրեններ, նաև կոմկուսի կողմից աղեն իսկ վճարված 3000 ռուրլու համաձայն, Հայաստանի կոմկուսական կուսակցության կենկոմի քյուրոյին ըրամաղել երերային համաղաստիան հեռուստամ: Երե ուր, Գետրյանը 10-օրյա ժամկետում քողոբարկի դասարանի կայացրած որոշումը, աղայն այն ուղի մեղ է մեղում եւ ներկա է անհաղաղ կատարման: Մեր այն հարցին, թե ի՞նչ կանի դասարանը, երե ուր, Գետրյանը կրկին երե չըրամաղի, դասավոր «Լարբեյջանը դասաստանց, որ այդ դեղում կղինն դասական կատարումների օգնությամբ: Ասեմք, որ ուր, Գետրյանը հայկոմկուսին երե չըրամաղելը դասատարանում էր այն բանով, թե Մոսկվայում բարունակվում է ԽՄԿԿ-ի դասավորությունը, եւ միայն նրա ավարեցից հետ ինք որոշում կկայացի:

Նախիջեանի ոսիկանությունն աղանց ախասավարձի

Ինչպես հայտնի դարձավ, սեղիները 18-ին Նախիջեանի Գերազույն մեղիը ձայների մեծամասնությամբ մեղել է Սիյակու Արուսթային քեկնանությունը, որը Ադրբեյջանի ներին գործերի նախարար Իսկանդեր Համիդովի հրամանագրով նեանակվել էր Նախիջեանի Իննավար Հանրապետության ներին գործերի նախարար: Նախիջեանի անկախ աղրությունների հաղողագրության համաձայն, Իսկանդեր Համիդովը Գերազույն մեղիսի փոխնախագահի հետ հեռախոսագրույցի ժամանակ հայտարարել է, թե կղաղարեցի իննավար հանրապետության ոսիկանության բող ախասակիցների ախասավարձի վճարումը: Բացի այդ, նա խոսանցել է ախասանից հեռացել Նախիջեանի ոսիկանության քաղաքային ճան ախասակիցներին:

Ադրբեյջանում հայտարարվել է 18-26 տարեկան ֆաղաղիների գորակոչ

Ադրբեյջանի նախագահ Արուսթայ էլիքերը ստորագրել է Ադրբեյջանի ֆաղաղիների հոկտեմբեր-դեկտեմբեր ամիսների գորակոչի հրամանագիրը: Փաստաղրի համաձայն նված ժամկետներում գորակոչվելու են 18 տարեկան անդիմ, ինչպես նաև 1966-74 թթ. ծնված այն ֆաղաղիները, որոնց ղե չեն ծաղայել բանակում: Չորակոչման սարիի այն ֆաղաղիները, որոնք բանակում հրամարվում են ծաղայել համոզումներին դասանով, կգորակոչվեն այլընտրանային ծաղայության:

Ա. Գ.

ընթացումը ստացավ
 նյութական խոսք հայ
 ղովորին» կոչը Ամենայն
 յոց «Կազմակերպչական
 Կարգի կոմիտեի և Մեծի Տանն
 Կիլիկիո Գարեգին Բ.
 Կարգի կոմիտեի»

Հայաստանի Անկախ Հանրապետության հռչակումից հետո եւ հայրենիքում սեղծված ազգային շարժումների քերական լինելուց եւ առաջնությունը ուղղություն, նոր ընթացք եւ բնագավառներում ստացավ: Այս ժողովրդի համար քրիստոնեական հոգեւոր սնունդի մասակարարը առավել ստիպողական էր եւ լայն տարածություն ստացավ:

Սակայն այս կացության մեջ բնականաբար այլ Եկեղեցիներ, այլ քն օտար, ուրիշ եկեղեցական արժանատիներ, աղանակներ, եւ ղանդակներ կազմակերպություններ սկսեցին ֆարգանքան մի շարժում, որը մի սեռակ արժանի քնույր ստացավ մեր հայրենիքում:

Այդ արժանիքը դեռ է նկատվում ընդհանուր բարձրագույն արժանիքներում, որը Հոռմեական Կարգի կեղեցիներ, Վասիկանի գլխավորությամբ, եւ Եվրոպայի ու Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում Բողոքական Եկեղեցիները, քարեր արժանիքներից եւ նույնպես ղովոր հասնող ծագված ֆարգանքանություն եւ գործունեություն սկսել առաջ սանել Արեւելյան Եվրոպայի ամբողջ տարածումը իր եւ գործունեությունը գլխավոր դաս ունենալով նախկին Խորհրդային Միությանը մաս կազմած եւ կամ նրան արքանակ նկատված երկրները: Այդ արժանիքը չափազանցված եւ անհակադեմոկրատիկ մասնաճյուղների է հասել քրիստոնեական» «ավստրալական» անուններով կամ նույնիսկ ոչ քրիստոնեական նկարագրով կրոնական եւ կրոնա-իմաստասիրական բարձրանների մաս, որոնք ուժգին բաժնով ու այլազան եղանակներով լծվել են այստեղ կոչված ավստրալական առաջնությունը (evangelisation):

Չի կարելի այլևս անարբեր մնալ այս բոլոր երևույթների եւ բարձրանների դիմաց: Ի՞նչ դիրք է ձեռք Հայաստանյայց Եկեղեցին այս բոլորի նկատմամբ:

Նախ, որն է կեցվածք կամ որն է վերաբերումը ձեռքն առաջ, որդես կենսական եւ ընդհանրական մեկնակերպ սկզբունք է հաստատել եւ որդեգրել այն դասական անհերքելի ճեմարկությունը ու միանգամայն այժմեական իրողությունը, որ ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԱՇԽԱՐՀԸ ԲԻՍՏՈՆԵԱՅՄԱՆ ԱՇԽԱՍՏԱՆԻ ՄԻ ՄԱՐԶԱԿԱՏ ՉԷ: Պարզ խոսեմով, «հեթանոս» (ոչ քրիստոնյա) մի աշխարհ չէ եւ առաջնություն դաս չէ (mission field), այս բառի ընթացիկ իմաստով: Հայաստանը քրիստոնեացած երկիր է, զորք երկհազարամյա քրիստոնեացումը կյանքով, քրիստոնեացումը նկարագրվում է քրիստոնեացումը մեկնությունով քրժված: «Ներսիս»-ների երկիր չէ: Նահասակների երկիր է, սրբերի աղոթքով քարայրված եւ մարտիրոսների արյունով ղողակված: Բրիտանի ավստրալական կարելի է կաղայ Հայաստանի ֆարերի եւ հողերի վրա, Բրիտանի ավստրալական կարելի է ուսանել նազարեթի, մանրանկարների, մասյանների, խաչաքարերի, հուշարկությունների, ֆանդակների, սաճարների վրա կենդանի շնչով փորագրված իր դեմագրաֆիկա ղողակները: Բրիտանիական կյանքի սկզբունքները կարելի է ֆողել հայ ժողովրդի կյանքի հասկացողության եւ աղոթումի այլազան արժանաշարժումների քարերի, սովորությունների, ընտանեկան, ընկերային- ղողակներում ավանդությունները:

ՀԱՅՐԱԿԱՆ ԽՈՍՔ ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻՆ

ների եւ ամբողջ կենցաղակերպի միջից, մի խոսքով հայ կյանքի ողջ կյանքով ու բողովածի միջից:

Եվ այստեղ էական է շեշտել, որ սա սուկ անցյալի ժառանգություն չէ, ներկայիս աղոթ եւ բարոնակվող ճեմարկություն է: Բրիտանիությունը հայության համար կնճա միշտ «իբրեւ գոյն ի մորթոյ», ինչդեռ երեկ, նաեւ այսօր ու առաջիկա:

Տոսի հեճերը կան իբրեւ «ղոճ անցյալի», «կնիք անխախտի»:

Հայաստանը նկատվում որդես քրիստոնեության ֆարգանքան համար բաց եւ խողան դաս ամեն բանից առաջ նեանակում է մեղանչել ճեմարկության եւ իրականության դեմ: Առավել եւս, սիրո, հարգանքի ճանաչման քերպում է Հայաստանյայց Առաջնական Եկեղեցու եւ լուսավորչանունը հայ ժողովրդի հանդեպ: Բրիտանի գահակալում է այստեղ, Իր իջման սուրբ Մեղանը որդես սրբություն սուրբ ճառագայրում է այստեղից: Ընդ երկու հազար տարիներ քրիստոնեության լույսը վառ է դառնել այս աշխարհում, հակառակ հաճախակիորեն նրա վրա փորարկված մրիկների: Լուսավորչության այս գործը կասարող է եղել Հայաստանյայց Առաջնական Սուրբ Եկեղեցին, որի վկայությունները այժմեական հաճախակիորեն եւ համաշխարհայնորեն ճանաչվել են ու հողակվել բազում ազգերի դասարանների կողմից:

Մեր Եկեղեցին այսօր էլ, եւ առավել ուժգնությամբ ու արյունավետությամբ, բարոնակում է իր առաջնությունը: Անեսել այդ Եկեղեցու առաջնական կոչումն ու դերը նեանակում է մեղանչել քրիստոնեական եղբայրության, միության ու միասնության եւ իրավ, ճեմարիս էկունեական ոգու, հասկացողության ու վերաբերումի դեմ:

Պատմությունը հասկանում եւ լայնորեն վկայում է, որ քրիստոնեական եկեղեցիները միշտ սառաղել ու անհարկի վնասվել են անհիմաս ներքին մրցակցությունների, հակամարտությունների, մարդու սակայն գործունեությունների հեճանակով: «Բյուզանդական վեճերի»

դարը քրիստոնեական Եկեղեցու կյանքում վաղուց է ֆակվել:

Մի այլ կարեւոր ճեմարկություն եւս դեճ է նկատվում ունենալ Հայաստանյայց Եկեղեցու դիրքը ճեմարկուն շեռակեճից:

Հայաստանյայց Առաջնական Եկեղեցու հավաստիք եւ առաջնությունից անբարձան է նրա ազգային նկարագիրն ու դերը: Պատմական իր կյանքից ժառանգված իրողությունն է սա: Հայաստանյայց Եկեղեցին իր դարավոր գոյությունը ու գործունեությունը բողակված է հայ ժողովրդի կյանքի, մեակույթի եւ ճակասագրի հեճ, առավել եւս այս օրերին, անկախ Հայաստանի Հանրապետության սեղծումից հեճ:

Ահա այստեղիս դայմաններում, հայության ազգային միասնությունը առօրյա հացի չափ կենսական անհրաճեցություն է: Ներքին դասակարգումները խորք են ազգաշինության եւ հայրենակերտության մեր համահայկական դասակարգությանն ու առաջնությունը:

Հայաստանյայց Եկեղեցին, իբրեւ մեր ժողովրդի ազգային Եկեղեցին, հայության միության եւ գործության ամբողջից հողեւոր կրոնական կողմն է: Նեանարար, կրոնական կյանքի բնագավառում նոր խմբակցությունների սեղծումը կամ ղողակումը աղանակվարար վնաս կրերեն մեր ազգության միության բողակումն ու սերտացումը: Նրանք սղանում են մի կողմից քրիստոնեական միության եւ, մյուս կողմից, ազգային միության, որոնք երկու

սուի հեճերը կան իբրեւ «ղոճ անցյալի», «կնիք անխախտի»:

սին էլ այս օրերում առաջնահերթ անհրաճեցությունն ունենք:

Հայաստանյայց Առաջնական Եկեղեցին իբրեւ դասական իրողություն մեանաչել է Հայ Կարողիկ է Հայ Ավստրալական Եկեղեցիներ ու եղբայրական ոգով ողջունում է նրանց գործակցությունը: Իբրեւ այդդիսին, մեճ բնական են գնում նրանց գործունեությունը ի սղայս իրենց դասակարգող հավասարակցի:

Սղայսուն են, որ նրանք հարգելով հայ ժողովրդի դարավոր կյանքի սնունդից հողեւոր մոր Հայաստանյայց Առաջնական Եկեղեցու հարգանք ոգին, կարգը, ավանդություններն ու առաջնությունը Մայր Հայրենիքում լիովին գործակցեն նրա հեճ, Սուրբ Էջմիածնի Մայր Աթոռի միջոցով, եւ գործեն նրա հողեւոր-կրոնական, ֆարգանքան-դասարանական եւ ընկերային-ճառայական գործը, խոսակերպով այնդիսի գողակեղեցու կամ մրցակցական եւ կամ կրկնողական կառույցներ ու սղայսավորություններ սեղծելուց ու սարածելուց, որոնք անհարկի շինություն են սեղծում հավասարակցի կյանքում եւ առիթ ու միջոց են դառնում դավանափոխության, որի կարիքը չունեն ոչ Բրիտանի Եկեղեցին եւ ոչ էլ մեր հայրենիքն ու ազգը, մասնավորաբար այս ճամանակներում, երբ էականը քրիստոնեական հավաստիքն է եւ ոչ քն նրա բանածեւան եղանակը, ու երբ մեր հայրենիքը եւ ժողովուրդը գնվում են միության ու միասնության կարգախոսյուն ունկնդիր:

Մեր արղար սղայսունն է նաեւ, որ բոլոր կասարված եւ կասարվող օժանդակությունները, որոնք առաջնական արարներ են, չճառայեցվեն որեւէ ձեւով եւ որեւէ չափով կրոնական նեղ, դավանաբանական եւ հարանվանական ֆարգանքան ու նրա սարածման հասկացողությունից:

Ֆող կրոնական նեղ, դավանաբանական եւ հարանվանական ֆարգանքան ու նրա սարածման հասնող ողղակի կամ անողղակի նողակներին: Նման արարները նկատում են շեղում քրիստոնեական հավաստի ողղի հասկացողությունից, Ավստրալանի ճեմարիս ոգուց եւ մարդկայնական պողող վերաբերումներից:

Հավաստում եւ սղայսուն են, որ Հայաստանի մեր ժողովուրդը մեր ազգին բնորոշ գծերից մեկը կազմող ինճահարգանքի եւ արժանաղանակության գողացումը արքուն ու սողող կղակի իր մեջ, վանելու համար նման անճանց եւ մերժելու նման գործունեությունները, որոնք որոն են գանում, ֆուտ ու սասակ սերմանում հայոց «ֆուր ամու»-ի մեջ: Նրանք դեճ է անդարաղանան, որ քրիստոնեության սերմերն այստեղ գանվել են քրիստոնեավոր գողող Առաջնականի կողմից, որ այդ «ամու»-ն ոողակված է Լուսավորչի կանքերի արքունով եւ մեակվել է Սուրբ Մեղանի սրբաղի տառերով: Այդ «հայրաճունկ այղոյն» դասակն ու մեակը Հայաստանյայց Առաջնական Եկեղեցին է եղել դարեւ բարունակ առանց խափանման ու ընկերումի: Եվ այսօր էլ մնում է նույն մեակը իր առաջնության նողակված գիտակցությամբ, կյանքով ու գործով:

Բրիտանեական հավաստիք եղծող, քրիստոնեական Եկեղեցին դասակարգող այդ բարձրանները ինչ անուն էլ որ ունենան, ինչ հարստության տեր էլ որ լինեն, դեճ է իսղայս հեճանց եւ չնանց հայոց աշխարհից: Երբ նրանք նկատվում են առաջնականի իսկ գիտակցությունը եւ ավստրալական հարգանք հասկացողությունն ունեն քրիստոնեական ավստրալանուսույց առաջնություն, անհրաճեճ է, որ գնան ու ճառայեն այն երկրներում եւ այն ժողովուրդներին, որոնք Բրիտանի անունն իսկ չեն լսել կամ չեն ընդունել:

Կող ենք ոողղում դասակարգողության բողոր առաջնաների վրա գնվող մեր հողեւորականներին, մեր հայրենի դեճության բողոր դասակարգանքներին, նաեւ մեր ժողովրդի բողոր ղավակներին անխախտ, մեճերին եւ ֆուրերին, սղամարդկանց եւ կանանց, ճեմունիներին եւ մանուկներին, որ արքուն եւ մաբուր դասեն իրենց հողեւոր եւ բող չան, որ օտարճայն եւ օտարացող աղողեւությունները, հարողուրի խայճեղով գործողոված, եղծեն իրենց քրիստոնեական դարավոր հավաստիք, որը իրենց հայրերը դասողանցին իրենց այրի լույսի ողես ի գին իրենց արյան: Թող հայոց «ֆուր ամու»-ն, այժմ լիովին հայացած, հարգանքացած եւ անկախացած, մնա անաղարտ Հայոց Մայր Եկեղեցին:

Թող բարձրյալն Ասված, իր երկնային իմաստությունն ու բնոր, սերն ու հավաստիք եւ իր վերանողղի Սուրբ Հողու գողությունը դարգելի բողորին, հողեւորական եւ աշխարհականաց, որդեսող միահամուռ համաճայնությամբ եւ անխախտի ու անեղելի հավաստությամբ, մեր յասնության այս վճռական եւ դարձակեճային դասող դասակն եւ ֆուրով արճեկորեն:

Ողջ լեմով ի Տր, գորացեալ ի Հողոյն Սրբոյ եւ յալեճ օրհնալ յԱստուծոյ եւ ի ՄԷնջ. ամն:

ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. ԿԱՅՐԱՎՈՐՈՒՄՆԵՐԻ ՄԵՏԻՍ ՏԵՆՆԻ ԿԵՆՏՐՈՆ

30 Օգոստոս 1992 թ. Սուրբ Էջմիածին

Մայրական անհանգիստ սրերը կփրկեն աշխարհը

Սեպտեմբերի 22-23-ը երեսունը իր աշխատանքներն է բարունակել «Մայրերն ընդդեմ բռնության» միջազգային համաժողովը:

Չայաստանի ղինվորների մայրերի հանրապետական կոմիտեի (ՉՉՉԿ) նախագահ Գրեթա Միրզոյանն ավստրալական Մայրերի դասակարգության բողակությունը համար: Միաճամանակ նա հայեճել է, քե արքեթանցի կանանց ոողղված հրավերները (սաղաքին ոողղվել եր դեռես Ա Սուրալիթովի նախագահության օրով, երկրորդը՝ Ա. Էլիթերի ընկերուց հեճ), գործնական արճանք չեն գեճել, ֆանգի դրանց արգել է հանդիսացել Արքեթանի կառավարությունը:

Կոնֆերանսում ընթերցվել է նոր հեռագրի տեքստ, որը «Մայրերն ընդդեմ բռնության» կոնֆերանսի անունից ոողղակվել է Արքեթանի «Չինվորների մայրերի կոմիտեին»: Նրանում մասնավորաբար կող է արվում երեսն ոողղակել դասակարգություն, որդեսող «միասին հանդես գանք Դարաբողում ընթացող անմիտ դասակարգի դեմ»:

Միջազգային կոնֆերանսը բողոր դեճությունների դեկավարներին ոողղված հանուն խողողության հաստատման ջանքեր գործողելու դասանց դարունակող կող է ընդունել: Սակայն համաժողովի հիմնական արղունը երկրագնդի խողողության համար մարտնչող մայրերի միջազգային կազմակերպությունն հիմնադրելու մասին հողակարգի ընդունումն էր, որի սակ իրենց սողող գողություններն են ողջ Չայաստանի, Լիսվալի, Ուկրաինայի, Ռուսաստանի, ԱՄՆ-ի, Յրանիայի, Պարսկաստանի դասակարգությունների դեկավարները:

«Մեճ ուրախ եւ հողարտ են, որ մեր դասակարգի հաստատման դրվեց բողոր երկրների մայրերի հանուն խողողության դասարի, ջանքեր միավորելու հիմքեր: Ռուսից հիմնադիր համագողմարը հրավիրել 1993 թ. գարնանը, իսկ այդ ոողղությամբ սարվող աշխատանքների կազմակերպումը դրվեց «Չայ ղինվորների մայրերի կոմիտեին» վրա, որի մեջ մասնակցեւ Ռուսաստանի եւ Ուկրաինայի համադասաստան կազմակերպությունների անողանները», հայեճնց ՉՉՉԿ-ի նախագահ Գ. Միրզոյանը:

Կոնֆերանսի մասնակիցները վերջին օրը հանդիպել են 33 ղինվորական կոմիտեի հեճ, այցելել են ղինվորական մասեր: 3. Գ.

«Չրաբերող» փախսական թերթ

Դարաբողում ոչ միայն մարդիկ են ակամա փախսական դառնում, այլեւ թերթերը: Մասնավորաբար, հեճն այդդիսի ճակասողոր է բողոր ընկել Մարակերտի քրիստոնեի տղողի մարմին «Չրաբերող» թերթին: Արքեթանական բանակի կողմից քրեկեճերունի ղավթման դասանակ կազմակերպության սեղծողողողական կազմն այժմ սողակված է աշխարհի Աշխարհակերտում:

«Չրաբերող»-ի խմբաղի Սլավա Մոսունցը «Սնար»-ի թողակցին տեղեկացրել է, որ թերթ այժմ լույս է տեճում ամիսը մեկ անգամ: Դա հիմնականում բացառվում է նրանով, որ խմբաղության առանց այդ էլ ֆուրաթիվ աշխատակազմի գրեթե կողողողող է մարտի դասուն եւ արքեթանական օղանակերի ողունքերից: Իսկ ողջ մնացածներն սողակված են աշխարհի այնտեղ, որտեղ նրանց համար ճամանակավոր աղանակ է գեճվել: «Չրաբերող»-ի հողարավոր ընթերցողներն էլ, իրենց հերթին փախսական դարճած, գրվել են Դարաբողով ու Չայաստանով մեկ: Գեճն այդ դասանող էլ, գեճում է Մոսունցը, հարկավոր է թերթը հրասարակել նաեւ երեսուն: Նա հողս է հայեճել, որ Չայաստանի կառավարությունն այդ հարցում կընդողողող Մարակերտի բողողողող լուսողողներին: ■

ասասան եւ Արեւմտի: Իրանի հետ սեր կապեր ունեցող Օմանի մասնակցությունը Թեմզիզի նավթամուղի կառուցմանը կարող է բերել այն բանին, որ նշված խողովակաւարի ճյուղերից մեկն անցնի Իրանի սահմանով դեպի Պարսից ծոց, այդ բնութեամբ Օման, կամ դեպի Թուրքիա եւ Մեծ Ժողով:

Սա ձեռնարկ կլինի նաեւ Ղազախստանին: Նավթամուղի (իսկ աղաքայում հնարավոր է եւ գազամուղի, քանզի Թեմզիզի հանքավայրը նաեւ մեծ քանակությամբ գազ է դարձնական) հիմնական գիծը հավանաբար կանցնի Ռուսաստանի սահմանով դեպի Մեծ Ժողով: Երկրներստի բացակայության դեպքում Ղազախստանը, որ մտադարձում իր եկամտի զգալի մասը կասան նավթի արտահանումից, Ռուսաստանից կախյալ վիճակի մեջ է մնում: Նեւեմ, որ իրաւյան նավթի բազայի մասն արտահանում էր Թուրքիայի սահմանով անցնող նավթամուղի միջով, եւ Անկարայի կողմից դրա

նը ունենալով հակասություններ Թուրքիայի եւ Ադրբեջանի հետ եւ քաղաքացիական հարաբերություններ՝ Իրանի հետ, կարող է համադասախան հանգամանքների առկայության դեպքում խոչընդոտել նավթամուղի աշխատանքներին:

Անդրադառնալով առաջին երկու տարբերակներին (Ռուսաստանի կամ Իրանի ուղղությամբ), փորձենք որոշել, թե որն է դրանցից առավել նպաստավոր ԱՄՆ-ի համար:

ԱՄՆ-ի համար ըստ երեւոյթի գերադասելի կլինեն, որ նավթամուղն անցնէր Ռուսաստանով: Սակայն այդ դեպքում Ռուսաստանն Արեւմտիսի, Թուրքիայի ու Ղազախստանի վրա ազդելու հզոր լծակ է ձեռք բերում: Եւ դա այն դեպքում, երբ ԱՄՆ-ն անում է ամեն ինչ Ռուսաստանի կախյալ վիճակի մեջ գցելու, նրան իր ազդեցության ավանդական զոտիներէր դուրս մղելու համար եւ, ըստ էության, գործելով Եվրոպայի, Թուրքիայի, Ճապոնիայի միջոցով, բազայի արդյունքի է հասնել այդ

եկամ միասնական Եվրոպայի ձգտումով իր ուրույն տեղը գրադեցնելու միջոցառումն ապահովում, մրցակցելով ԱՄՆ-ի հետ: Եվրոպայի քաղաքական, սենսալական եւ ռազմական (NATO-ի քաղաքականութիւնը դուրս, այսինքն առանց ԱՄՆ-ի մասնակցության) ինտեգրացումը, նրա ձգտումը կարեւոր դեր խաղալու միջոցառական հարաբերություններում եւ այդ ճանադարհին ձեռք բերած որոշ արդյունքները Եվրոպան դարձնում են ԱՄՆ-ին հավասար ազդեցիկ ուժ:

Եվրոպան քնակաւարար չի ուզում ձեռնարկ մնալ նախկին ԽՍՀՄ սահմանում ծավալվող սենսալական աշխուժացումից: Նավթի եւ գազարդյունահանման մեջ այստեղ իրենց դիրքերն են գրադեցնել ամերիկյան ընկերությունները: Ցանկանալով չես չմնալ ԱՊՀ (Ղազախստան) ամերիկյան սենսալական ներխուժումից, Եվրոպական նավթընկերություններն արդեն դայանազար են կնքել Ղազախստանի հետ՝ Թեմզիզից հյուսիս

նը Եւրոպայի կողմի, որ խողովակաւարն անցնի իր սահմանով: Դրա օգտին են խոսում մի Եւրոպայի փաստագրեր: Նախ, ինչպես արդեն ասվել է, Ռուսաստանն ունի Եվրոպայի հետ իրեն կապող խողովակաւարերի զարգացում համակարգ: Երկրորդ, Ղազախստանի իրաւ թեմզիզ ու նրանից հյուսիս գտնվող մյուս հանքավայրը քաղաքական մտն են Ռուսաստանին եւ նրա սահմանով անցնող խողովակաւարին: Ուստի դազախստանյան հանքավայրերից դեպի Արեւմտիս կառուցվելիք նավթամուղի ամենակարգ ուղեգիծն անցնում է Ռուսաստանի սահմանով: Երրորդ, այդ ծրագրերն իրականացնելու համար Ռուսաստանն ունի հզոր սենսալական ներկայությունով եւ համադասախան կայրեր:

Բացի այս ամենից անհրաժեշտ է նկատի ունենալ, որ Ղազախստանը, ունենալով 50 տոկոս ռուսախոս բնակչություն, մեծադեպ կախված է Մոսկվայից: Եւ հետ,

բայց նրան հարակից քաղաքներում, միաժամանակ ձգտում է խոստակել ԱՊՀ երկրներում աղաքայունացումից: Ուստի Ռուսաստանի հետ խոսակցելու լինելու Եվրոպայի ամերիկյան կապիտալի ներխուժմանն իր ազդեցության ոլորտ, միեւնույն ժամանակ վտարել հնարավորին չափ դաւադանել սենսալական անկախությունը:

Ռուսաստանը սենսալական ավելի մեծ կախում ունի Եվրոպայից, քան ԱՄՆ-ից: Մոսկվային ըստ երեւոյթի ավելի Եւրոպայի կլինեն, եթե խողովակաւարերի կառուցմանը ձեռնարկու լինելու Եվրոպական ընկերությունները: Այս դաւադայում Մոսկվան կարող է օգտագործել ԱՄՆ-ի եւ Եվրոպայի միջեւ գոյութիւն ունեցող սենսալական մրցակցությունը եւ քաղաքական հակասությունները: Սա կարող է Մոսկվայի ձեռքին Վաշինգտոնի վրա ազդելու լծակ հանդիսանալ:

Ինչ վերաբերում է իրանական տարբերակին, ապա սա նույնպես կարող է ընդունելի լինել Ռուսաստանի համար, քան որ Մոսկվան ու Թեմզիզը քաղաքում հակադարձական (ուստի եւ հակամերիկյան) ընդհանուր քաղաքական ուղղվածություն ունեն: Ռուսաստանը, հնարավոր է որոշ վերադադանում, կհամաձայնվի, որ խողովակաւարն անցնի ոչ թե իր, այլ, օրինակ, Հայաստանի կամ Վրաստանի ու Իրանի սահմանով: Սա, իհարկե, այն դեպքում, եթե երևանն ու Թբիլիսին մնան իր ազդեցության ոլորտում: Մակայն եթե այս տարբերակը չընդունվի Մոսկվայի կողմից, ապա վերջինս նման ծրագրի քաղաքական համար կարող է փորձված միջոցներ օգտագործել: Այլ կերպ ասած, Մոսկվան կարող է թեմզիզը Անդրկովկասում առկա հակամարտությունները եւ առավել աղաքայունացնելով իրավիճակը, անհնար դարձնել նավթի կամ գազամուղի անցկացումն այդ սահմանով:

Չի բացառվում, որ Օմանը գործում է ինժեներային հետադիմելով գոտի սեփական Եւրոպայից: Բացի վաղեմայնութի փոխադրմանն առնչվող հարցերից, Օմանին կարող են հետաքրքրել Հայաստանի արդյունաբերական հնարավորությունները: Մասնավորապես, խնդր առարկա կարող է դառնալ երկու երկրներում գոյություն ունեցող նմանափոխ արտադրությունների զարգացման համաձայն ծրագրերի մշակումը:

ԱՐՏԵՄ ԱԶՆԱՊՈՒՅԱԼ

Օման-Հայաստան. Համագործակցության հեռանկարներ

փակումը Շոցի դասերազմի ժամանակ ուժեղ հարված եղավ Բաղդադի համար:

Եթե Իրանը հասնի այն բանին, որ նավթի եւ գազամուղի գծերից մեկը Թուրքիա եւ Արեւմտիս անցնի իր սահմանով, ապա նա վերջիններիս վրա ազդելու նմանափոխ լծակ կունենա: Արեւմտիսի վրա ազդելու համար լծակ կլինի նաեւ այն, որ նավթամուղի Իրանի սահմանով անցնի դեպի Շոց: Դա միեւնույն ժամանակ բույլ կսա Թեմզիզին Իրանի քուլագումից հետո ամբողջով իր սենսալական ու քաղաքական ազդեցությունը եւ առաջատար դիրքը Շոցում: Թեմզիզն արդեն համադասախան աշխատանք է սանում: Բացի Օմանի հետ նշված քաղաքականություններից, Իրանը հավանում է նաեւ քաղաքական կասարից հյուսիս գտնվող բնական գազի մեծ դաւադանների արդյունահանման ծրագրից: Այստիպով, Իրանը հնարավորություն կունենա դառնալ քաղաքական ամենամեծ նավթի եւ գազի հաններն իրար կապող երկիր, որի սահմանի վրա կարող է սեղծվել վաղեմայնութի փոխադրման հարողակցությունների հզոր համակարգ: Սա, ինչ խոսք, կբարձրացնի Իրանի միջազգային կեանքն ու ազդեցությունը:

Ինչ վերաբերում է այս հարցի քաղաքական կողմին, ապա Օմանի միջոցով գործելը Իրանին հնարավորություն է տալիս մի կողմից քաղաքական ազդեցության սահմանն իր հետագան ծրագրերը, մյուս կողմից՝ արեւմտյան ընկերություններին գոնե միջոցառված կերպով համագործակցել Իրանի հետ (մասնավորապես, որ Օմանում արդեն իսկ գործում են արտասահմանյան ընկերություններ):

Միացյալ Նահանգներ

ԱՄՆ-ն անուշ Եւրոպայից ավելի, որ ինչպես Ղազախստանի, այնպես էլ Բաքվի նավթը աղաքայունացվի ծով: Բնականաբար այդ խողովակաւարի ուղեգիծը կարող է անցնել Իրանի կամ Ռուսաստանի սահմանով: Երրորդ տարբերակը նախատեսում է Կասպից ծովով, Ադրբեջանով, Հայաստանով եւ Նախիջեւանով Թուրքիայի նավահանգիստներ սանող երթուղին: Այստեղ առաջատար է Մեդրու միջանցքի հարցը, որը Ադրբեջանի հսկողության սակ լինելու դեպքում կարծես աղաքայուն է նավթամուղի անխափան գործելը: Այդ դրույրը հավանաբար դայանազարված է այն բանով, որ Հայաստան

նախադարձին:

Մյուս կողմից, Իրանի սահմանով նավթի եւ գազամուղ անցկացնելու դեպքում ԱՄՆ-ը նույն լծակն է տալիս Իրանին եւ ակամա ուժեղացնում նրա դիրքը քաղաքական: Բացի դրանից, իրանա-ամերիկյան լարված հարաբերությունները դժվարացնում են Իրանի հետ համագործակցելու ամերիկյան ընկերությունների, մասնավորապես «CHEVRON»-ի եւ «AMOCO»-ի հնարավորությունները: Իրանը Թեմզիզի սահմանի հետ գազամուղ կառուցելու վերաբերյալ արդեն մի դայանազար է ստորագրել: Աղաքա գազամուղի ուղեգիծը դեռ որոշված չէ, բայց այն ամեն դեպքում կանցնի Իրանի սահմանով:

Օմանի եւ Ամերիկայի ընկերության կողմից համաձայն կառուցվելիք նավթամուղ կարող է, մրցակցելով իրանյան ծրագրին, զգալի հակակշիռ ծառայել վերջինիս ազդեցության սահմանը: Եթե նախատեսված է, որ Թուրքիա-Իրանյան գազամուղի ճյուղերից մեկն անցնի Հայաստանով, ապա Օմանը հավանաբար Հայաստանին կարող է առաջարկել այլընտրանք նախագիծ: Այն կարող է նախատեսել Թեմզիզից կառուցվելիք նավթամուղի կամ նրա ճյուղերից մեկի անցկացումը Հայաստանով, օրինակ՝ դեպի Թուրքիա: Դրանով հավանաբար հետադիմելով է Իրանի ազդեցության չեզոքացման նպատակը, ինչն, անկասկած, համադասախանում է ԱՄՆ-ի (եւ Թուրքիայի) Եւրոպային: Այն, որ նման առաջարկություն կարող է արվել Օմանի, այլ ոչ ԱՄՆ-ի «CHEVRON» ընկերության կողմից, քերես նպատակ ունի չարել հակաթուրքական (քանի որ Թուրքիան ԱՄՆ-ի դաւադակցին է) եւ վերջերս ի հայտ եկած հակամերիկյան սրամարտությունները Հայաստանում: Դա է հաստատում Ադրբեջանի, Օմանի եւ Ղազախստանի միջեւ նավթամուղ կառուցելու վերաբերյալ ստորագրված դայանազարը: Դա կարող է նշանակել, որ «CHEVRON»-ը եւ «AMOCO»-ն համաձայն են գործում:

Եվրոպա

Ընդարկելով Եվրոպայի հնարավոր դերն այս խնդրում, ղեկ է հավելի առնել վերջին արիներին տեղի ունեցած Եվրոպա-ամերիկյան հարաբերությունների արումը: Դա առաջին հերթին դայանազարված է ԽՍՀՄ փլուզումից հետո երևան

հայտնաբերված նավթահանքի զարգացման վերաբերյալ: Գոյություն ունեն նաեւ այլ հանգամանքներ, որոնք Եվրոպայի կարող է օգտագործել ի նպաստ իրեն:

Նախ եւ առաջ նկատի ունենք ԽՍՀՄ-Եվրոպա ավանդական սենսալական կապերը, որոնց մեջ կարեւորագույն դեր է խաղում Գերմանիան: Այդ սենսալական համագործակցության դրսեւորումն էր Ռուսաստանից Եվրոպա սանող խողովակաւարը: Հարկ է նշել, որ Ռուսաստանի եւ ԱՊՀ այլ երկրների եկամուտը զգալիորեն կախված է Եվրոպա առաւելող վաճառքից:

Երկրորդ, Եւրոպան հետադարձական քաղաքական ամենամեծ ներխուժումն արեւելյան եւ մասնավորապես արաքական երկրներում ամբողջովն է համար: Արաքները ԽՍՀՄ փլուզումից հետո իրենց չլուծված խնդրներով հանդերձ (օրինակ՝ Պաղեստինի հարցը) դեռ հանդիման մնացին ԱՄՆ-ին (եւ Իսրայելին): Բնականաբար նրան ձգտում են, որ այդ վակուումը գրադեցնի մի այլ հզոր ուժ, որն արդի դայանադանում կարող է լինել Եվրոպան: Ինչպես վերը նշվեց, վերջինս նույնպես ԱՄՆ-ի հետ որոշ հակասություններ ունի:

Այստիպով, Եվրոպան օգտագործելով իր նորապ հարաբերությունները Իրանի հետ եւ աճող ազդեցությունը արաքական, այդ բնութեամբ Շոցի երկրներում, կարող էր փորձել առաջ տանել ԱՊՀ երկրներում կառուցվելիք նավթի եւ գազամուղների ծրագրերը, դրանով նվազեցնելով ԱՄՆ-ի ու Թուրքիայի (որի անդամակցմանը Եվրոպական համագործակցությանը դեմ է Եվրոպայի երկրների ճնշող մեծամասնությունը) հսկողությունը Արեւմտիս առաւելող նավթի նկատմամբ:

Այս ֆոնի վրա նույնպես սրամարտական է բնութեամբ Օմանի քանկությունը հարաբերություններ հաստատել Հայաստանի հետ: Եթե արված ենքարտությունը համադասախանում է իրականությանը, ապա Հայաստանով եւ Իրանով դեպի Պարսից ծոց անցնող խողովակաւարը, որի կառուցմանը կնասնակցի Օմանը, կամ Օմանից դարձյալ Իրանով եւ Հայաստանով դեպի Ռուսաստան եւ Եվրոպա գնացող հնարավոր գազամուղն իսկապես ձեռնարկ է Եվրոպային (ի դեպ նաեւ Հայաստանին):

Այս դարադայում չափազանց կարեւոր է Ռուսաստանի հնարավոր վերաբերմունքը նշված տարբերակներին: Բնականաբար Ռուսաստան

Ղազախստանն ու Թուրքմենստանը (ինչպես եւ նախկին ԽՍՀՄ մի Եւրոպայի հանրադատություններ) լինելով ԱՊՀ անդամ-երկրներ եւ իրենց սահմանում ունենալով ռուսական զորք, ցանկացած միջոցառում ձեռնարկելիս չեն կարող անտեսել Մոսկվայի Եւրոպային: Այստիպով, Օմանը, արեւմտյան նավթընկերությունները, Թուրքիան նախկին ԽՍՀՄ սահմանում իրենց գործունեությունը ծավալելիս չեն կարող հաւելի չնստել «ռուսական գործնի» հետ:

Մակայն հավանաբար կարելի է գտնել տարբերակներ, որոնք ձեռնարկ կլինեն բոլոր Եւրոպայից Եւրոպայի կամ նրանցից մի քանիսին: Ռուսաստանը որոշակի հարաբերություններ ունի թե ԱՄՆ-ի, թե Իրանի եւ թե Եվրոպայի երկրների հետ, որոնցից յուրաքանչյուրը Մոսկվայի կողմից հասնել մոտեցում է դաւադանում:

ԱՄՆ-ը, լինելով Արեւմտիսի եւ քերես աշխարհի ամենահզոր տարրերը, Ռուսաստանի վրա ազդելու Եւրոպայի ունի: Օրինակ, Վաշինգտոնի կարծիքը վճռորոշ է Ռուսաստանին վարկեր սրամարտելու հարցում: ԱՄՆ-ը ցանկանալով քուլագնել Ռուսաստանի ազդեցու

Նկարահանող-վաճառք կամերային երաժշտության սանը

Մեղսեմբերի 26-ին, ժամը 12-ին, երկրի կամերային երաժշտության սանը, երեսնի քաղաքային խորհրդի կողմից կազմակերպվում է նկարահանող-վաճառք: Ներկայացվելու են հայ ազգի զեղանկարչության նախադեպի՝ Սարհրուս Սարյանի, անվանի նկարիչներ Դավիթ Կարայանի, Վրույր Գալստյանի, հայասր Եսայանի, Սարհին Պերոսյանի, Հակոբ Գրիգորյանի եւ ուրիշների գործերից:

Նկարահանող-վաճառքի մասնակցներին իրենց ներքին, որ հավաքված ամբողջ եկամուտը ծախսվելու է երեսնի այնքան օգնություն հայրող մշակութային օբյեկտների կարիքների համար: Տոմսերը վաճառվում են կամերային երաժշտության սանը՝ ամուրի օրը:

Երեսնի քաղաքային խորհուրդ

Ֆեդերիկո Մայոր. ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի երկրորդ ընչառությունը

1987 թվականից ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի գլխավոր սեփականոր Ֆեդերիկո Մայորը որոշում է ընդունել նշել համաշխարհային մակարդակի վրա բնական ժառանգության մասին կոնվենցիայի ստորագրման 20-ամյակը: Ամռանը Փարիզի նշանավոր անցկացվեցին ցուցահանդեսներ, ֆիլմեր և համերգներ: Վերջերս այս հեղինակավոր կազմակերպությունը հայտարարեց հասուկ կենտրոնի ստեղծման մասին: Ֆրանսիական «L'Express» ամսագրին սված հարցազրույցում Ֆեդերիկո Մայորը դասնեց, թե որն է այդ նախաձեռնության նշանակությունը:

- Ինչու՞ է սեղծվեց հասուկ կենտրոնը:
- Այս հորեկանը դասնական դաս է: Մեկ է, դրանից տիտի օգտակարությունները:

կլինի ավելի ինքնավար: Նա կդառնա 358 դասնականություն օրյեկներին կազմված ցուցակում օրյեկներ մեջնելու նոր առաջարկությունները: Այժմ կոնվենցիան ստորագրել են 127 դեմոկրատիկ, իսկ նոր կենտրոնը կաշխատի նոր անդամ երկրներ ներգրավել այդ շափազանց օգտակար գործին:

- Հույս ունե՞ք, որ Միացյալ Նահանգները այդ կառավարչությունը կվերանային իրենց վերաբերմունքը ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի նկատմամբ:

- ԱՄՆ-ը եւ Մեծ Բրիտանիան մնում են որդես ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի դիտողներ: Նրանք մասնակցում են կենտրոնի, օվկիանոսների, ցրարանության եւ հեղինակային իրավունքի վերաբերյալ ծրագրերին: Մակայն նրանք կոնվենցիայի մասնակիցներ են: Ավելին, ամերիկացիները որոշիչ դեր խաղացին 1972 թվականին այդ

Ֆեդերիկո Մայորը

վարիան:

- Չեզ չի՞ բլում, որ դասնականության օրյեկներին մասին ժամանակակից մեկնակեր սահմանափակ բնույթ ունի:

- Չի կարելի տահմանափակվել միայն այն կատույցներով, որոնք ուսուցողական առարկա են դարձել սարքեր ակադեմիաների համար: Համաշխարհային ժառանգությունը նախ եւ առաջ մակարդակի ժառանգություն է: Բանավոր ավանդույթները եւ ոչ նյութական քարիները նույնպես տիտի փրկվեն մոռացությունից:

- Դուք ձգո՞ւմ եք համաշխարհային ժառանգության մեկնակեսում հաշվի առնել ազգային փոփոխանությունների անհերքելի:

- Քանի որ ես ինքս ներկայացնում եմ ազգային փոփոխանություն կասալոնյան մակարդակը, ես աղոթում եմ փոքր խմբերի մոռացման հակումով: ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ն դեռ է համագործակցի ողջ հաղահաղիական հասարակության հետ: Մենք համատեղ տիտի գործենք, որդեսի անցյալը ժառանգի աղազային: ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ն առաջարկել է բնական հարսություններն օգտագործել մարդկանց ա-

ղազայի համար:

Հենց դա է «Մարդը եւ կենտրոնը» ծրագրի իմաստը: Հասկանալի է այդ միտքն էին դասնականում Ռիտո դե Ժանեյրոյում սեղի ունեցած համաժողովում: Դրա հետ մեկտեղ գտնում ենք, որ մակարդակը զարգացման գործում որոշիչ դեր է խաղում: Բնակչության որոշ խավերի աղիատության խնդիրները կլուծվեն այն ժամանակ, երբ երիտասարդությունը եւ հասկանալի կանայք կրթված լինեն: Համաշխարհային ժառանգության մասին կոնվենցիան դեռ է օգնի դասնական ավերակների բարձր բնակվող եւ այդ քարերի դասնությունը ժառանգած մարդկանց: Նորոգում Սիանուկի Կամբոջա վերադասնալուց հետո մենք երեք դասվարկություն ուղարկեցինք Անգկոր դասնական հուշարձանների վերականգնումը նախադասարանները նույնպես: Ոմանք այն կարծիքին էին, որ կամբոջացիները նախ եւ առաջ հացի եւ մսի կարիք ունեն: Հենց իրենք հայտարարեցին մեզ: «Մենք իրոք մեծ կարիք ունենք, սակայն առաջին հերթին մտածողված ենք կյանքական դասնությունը»: Անգկորի վերականգնման ժամանակ հաշվի կառնվեն այնտեղ աղող մարդկանց անհերքելի:

- Ինչո՞ւն ենք, որդեսի դասնականները եւ նրանց հետ կառված հայտայունը չդիտել են մակարդակի գլուխգործոցներին:

- Գոյություն ունի զինված հակամարտություններից մակարդակի արժեքների դասնականության մասին կոնվենցիա, որը մեզ բույլ է տալիս ազդել անմիջապես կոմոլ կողմերի վրա: Այն հասկանալի օգնեց Դաբրովնիկի փրկելուն: ՄԱԿ-ը ամեն սարի հասկանալի է 2 միլիարդ դոլար «երկնագույն սաղավարներին» համար, որոնք «սասար են կանգնում խաղաղությանը»: Ես երազում եմ, որ նման միջոցներ հասկանալի «կանաչ սաղավարներին», որոնք «աշխարհ են կառուցում»:

Անգկոր, Կամբոջական մակարդակի գլուխգործոց

վենք, որդեսի աշխարհի բոլոր հաղահաղիներին բացատրենք այդ արժեքների նշանակությունը եւ կոնվենցիային երկրորդ ընչառություն սանք: Նման կենտրոնի սեղծումը ծագել է մակարդակի եւ բնության բնագավառում գործող խնամակալական գերասխարչությունների բյուրոկրատական ֆաեուկներին խուսափելու անհրաժեշտությունից: Մեր կենտրոնը, որը գտնվում է իմ անմիջական ղեկավարության տակ,

դայնամազրի նախադասարան գործում: Ես մի երկիր՝ ճաղոնիան, այն ստորագրեց անցյալ ամիս: Նույնը վերջերս արեց Խոր-

Ֆրանսիական փոփոխ «այո» ասաց

Ֆրանսիական մամուլն անդադառնալով Մասսարիխի խնդրի բուրջ Ֆրանսիայում ավարտված հանրաքվեին, որ 3 տոկոսի արքերությունը հաղթանակեցին միացյալ Եվրոպայի կողմնակիցները, այն բնութագրում է իբրև «փոփոխ հաղթանակ», «հազիվից ձեռք բերված հաջողություն» եւ այլն: Գերմանիայի կանցլեր Հելմուտ Բոլը այս անցյալը ասել է, որ «հանրաքվեի արդյունքները ցույց են տալիս, թե որքանով է աճել Մասսարիխի համաձայնությունների չգիտակցումը»: Նա նշել է, որ «Եվրոպական ժողովուրդների ցրջանում ազգային ինքնությունը կորցնելու մեծ վախ կա»: Կանցլեր Բոլը այցելեց Փարիզ, որ, դիտողների կարծիքով, երկու ղեկավարները փորձում են նոր նախաձեռնություններ ցուցաբերել Եվրոպական միասնության ուղղությամբ: RF-1 ռաղիոկայանը հաղորդում է, թե այդ նախաձեռնությունն ունենալու է ֆինանսասեռական բնույթ, բայց նախ եւ առաջ նույնպես ունի կրկին խրանելու միավորման գործընթացը Եվրոպայում, ի հակադրություն Մեծ Բրիտանիայի դիտողման:

Բրիտանիայի վարչադես Չոն Մեյթրը հայտարարել է, որ «հոկտեմբերի առաջին օրերին սկիզբ առնող ընթացքն սխալելու է լրջորեն մտածողվել, թե ո՞ր եւ ի՞նչ ճանաղարհով է գնալու Եվրոպան»: Նա նշել է, որ «չի կարելի

բույլ տալ, որդեսի Եվրոպան կարվածախար լինի Մասսարիխի բուրջ ժաղված տայարի դասնականով»: Մասսարիխի դեմ քվեարկած Գանիայի վարչադեսն իր հերթին հայտարարել է, որ ֆրանսիական հանրաքվեի արդյունքները կասկածի տակ են դնում հունվարի մեկին գործնական հաղթ սկսելու հնարավորությունը: Իսպայի նախագահը ողջույնի հետագիտ է հղել Ֆրանսուա Միտերանին, որ ասվում է, թե «հանրաքվեի արդյունքները դրականորեն կազդեն բոլոր նրանց վրա, ովքեր հավատում են միացյալ Եվրոպայի գաղափարին»: Իտալանիայի կառավարության նախագահ Ֆելիպե Գոնսալեսը հայտարարել է, որ «Ֆրանսիայում ընդունված «այո»-ն բարի լուր է ինչոնե Իտալանիայի, այնոնե էլ ողջ Եվրոպայի համար»:

Ռուսաստանի արագործնախարարության հայտարարության մեջ գրառնակություն է արահայտված հանրաքվեի դրական արդյունքների կառակցությամբ եւ հույս է հայտնվում, որ միացյալ Եվրոպան ավելի լայն համագործակցություն կծավալի Արեւելյան Եվրոպայի երկրների հետ: Եւ վերջապես, ԱՄՆ-ի նախագահ Ջորջ Բուրը բնութագրել է Միտերանին «ձեռք բերված հաջողության համար»:

RF-1-ը հաղորդում է նաեւ, որ Եվրոպական համագործակցության երկրների արագործնախարարները դիմելու են Գանիային, որդեսի նաեւ մեկ անգամ հանրաքվե անցկացնի Մասսարիխի համաձայնությունները վավերացնելու համար:

Սոցիոլոգիական հարցումները Ֆրանսիայում ցույց են տվել, որ Մասսարիխին դեմ քվեարկածների բլում են ղեղի կոմունիստական կուսակցությանը համակրողների 77 տոկոսը, ծայրահեղ ազգայնական Լը Պենի հետեւողների 72 տոկոսը: Դեմ քվեարկածների 41 տոկոսն իր հայրը բացատրել է Գերմանիայի նկատմամբ ունեցած վախի գզգզմունով, իսկ 40 տոկոսն այրոնե է վարվել, որդիեստե անձնական հակալրանք ունի նախագահ Միտերանի նկատմամբ, հայտնում է RF-1-ը:

Ձերակալվել է Կովկասի լեռնային ժողովուրդների համադասնության ղեկավարը

Չորեքաքրի առախոսյան Կարաղինա-Բալկարիայի մայրաղաղ Եւրոպայում Ռուսաստանի դասնականության աշխատակիցները ձերակալել են Կովկասի լեռնային ժողովուրդների համադասնության նախագահ Յուրի Շանիբուկին: Ձերակալման արժանիքները հայտնի չեն: ԿԼԺ-ն հանդես էր գալիս Արխաղայի կողմից, նրա գրոհակները մասնակցում էին Վրաստանի դեմ մարտերին: Ռուսական կողմը կենտրոնացել է ԿԼԺ-ին Վրաստանի գործերին խառնվելու համար, իսկ Ռուսաստանի դասնականությունը այդ կառակցությամբ համադասնության որոշ ղեկավարների նկատմամբ րեռական գործ է հարուցել, րանի որ այդ հասարակական կազմակերպության գործունեությունը չի համադասնաստանում նրա կարգավիճակին: Նաչխկում այս ձերակալությունը որակում են որդես «սաղրան», որի նույնպես ամբողջ Գյուրիսային Կովկասի տարածում արակաղ իրավիճակ մեջնել է»: Ռուս սվայներով, Շանիբուկին արել են կամ Ռուսոկի մարզ, կամ Մոսկովա:

Մարդիում բացվեց իսլամական մակարդակի կենտրոն

Մեղսներին 21-ի երկրյան Իտալանիայի թագավոր Խուան Կարլոսը Մարդիում կասարեց Իսլամական մակարդակի կենտրոնի բացումը: Այն ընդգրկում է Եվրոպայում ամենամեծ մզկիթը: Կենտրոնի ֆինանսավորման մեծ մասն իրագործել է Մաուրյան Արաբիայի թագավոր Ֆահդ Իբն Աբդուլ-Ազիզը: Բացման հանդիսությանը ներկա էին թագուկի Առֆիան եւ Իտալանիայի քաղաքապետը: Մասնախանասունները, ինչոնե նաեւ Ֆահդ թագավորի եղբայր Էմիր Սալման Իբն Աբդուլ-Ազիզը: Այս կենտրոնը հանձնվեց «Իսլամական աշխարհ» միությանը: Մարդիոյի իսլամական մակարդակի կենտրոնն ունի 13 հազար քառ. մետր քառակուսի, որը ներառում է մեկական մզկիթ, դղրոց եւ գրաղարան, ինչոնե նաեւ գիտություններին եւ իսլամական արղանկրությանը վերաբերող մի քանգարան եւ երկու սրահ, առաջինը ցուցահանդեսների, իսկ երկրորդը դասախոսությունների համար:

Ռուսաստանի Սահմանաղրական դասարանի նիսում

Մեղսներին 22-ին Ռուսաստանի Սահմանաղրական դասարանը արունակեց լսել իրաղիկած փորձագետներին: Իրաղարանական գիտությունների դոկտոր, Մոսկովայի դեռահամաղարանի դոկտոր Դավիդ Չլասոդուկին, աղացուցելով խՄԿԿ-ի եւ ՌՍՖՄԿ-ի արգելման մասին Ռուսաստանի նախագահի հրամանագրերի անօրինականությունը, նշեց, որ դրանց իրաղարակումը «ոճանահարում է արղանգիների իրաղուններն ու ազատությունը, առաջին հերթին դա վերաբերում է խՄԿԿ 18 միլիոն անղաններին»:

Սոչիի համաձայնագիրը

« Եր 1 չունեն որս մասին, եւ չեն կարող մեկնարանել, որովհետեւ մինչեւ հիմա մեզ չի բաժանված համաձայնագրի սեփական»:

Գավիթ Կարապետյան. ԳԽ արտաքին հարաբերությունների հանձնաժողովի նախագահ. «Համաձայնագիրը դաժանակալի ճանապարհով չեն ստացել: Այն ինձ սրամաղրել է վարչապետը: Համաձայնագրի 2-րդ կետում ասվում է, քի Հայաստանի եւ Ադրբեջանի համադրություններն իրենց սահմաններում եւ Լեռնային Ղարաբաղում դադարեցնում են կրակը: Այնպես է ստացվում, որ Հայաստանը կոչվում է Ղարաբաղում: Հազարի չի առնվում, որ Ղարաբաղն ունի իր բանակը եւ Հայաստանում կան կամավորներ, որոնք կոչվում են այդ բանակում: Դա միջազգային երեսույթ է, նույնը կասարվում է նաեւ Բոսնիայում, որ կոչվում են բազմաթիվ բուրբ կամավորներ: Մեզ մոտ Եվրո չէ, արտաքին քաղաքականությունը սարվում է լուրջ կառուցվածքների կողմից, քի մեկ-երկու մարդու մեծածնահին է: Ոչ Գերագույն խորհրդի, ոչ կառավարության անդամների զգալի մասը տեղյակ չեն, քի ինչ է կասարվում: Անհամագործակցության մրցույթն է սիրում նաեւ դաժանությունների եւ արագորձնախարարության միջոց: Թե ինչ մեկնակետով են Եվրոյում, իրենք էլ չգիտեն: Մի խոսքով, այդ համաձայնագիրը առաջին հայացքից դեռեւս կասարյալ չէ եւ ենթակա է ուսումնասիրման»:

Երեւանում սիրահայտ. 8 հիվանդ

Երեւանի ինֆեկցիոն հիվանդանոցում են գտնվում 8 հիվանդի քրոնիկ սիրահայտի, որոնց կասարածում են սիրահայտով վարակված լինելու մեջ: Նրանք բոլորը միս են գնել «Հայկեկտրամեքենա» միավորման առեւտրի կենտրոնում, որ սեպտեմբերի 16-ին ֆաղափ կոտորեցիվներից մեկը ուղարկել էր այդ դեֆեկցիայի սննդամթերքը: Երջանային սանհարական համաճարակային կայանը առաջին ահազանգը ստացել է սեպտեմբերի 22-ին խանութի աշխատակիցների եւ 37 գնորդների ձեռքերը դուրս են արկել:

Քիչ քանակությամբ հիվանդանոցում են առել տուժածներին: Հայաստանի առողջապահության նախարարության սանհարական համաճարակային վարչությունում «Մեքենա»-ին հաղորդեցին, որ ներկա դրսին ինֆեկցիոն հիվանդանոցում կլինիկական եւ լաբորատոր հետազոտությունների են ենթարկվում 8 հիվանդ: Մասնագետները վերջնական բժշկական եզրակացությունը կհայտնեն սեպտեմբերի 25-ին: Անհրաժեշտության դեպքում մնացած տուժածները կսեղափոխվեն հիվանդանոց: Քաղաքային դասարկագրությունը հետազոտություն է սկսել այդ փաստի առթիվ:

Գայրար. Հայաստանի եւ Ադրբեջանի միջեւ հավասարակշռություն

Նախկին ԽՍՀՄ հանրապետություններին հանձնված զենքի կառավարությամբ դասարկագրությունների հարցերին դասարկագրության նախագահի դաժանակալար Եզոր Գայրարը նեց, որ այդ գործընթացը նախորոշված էր որոշումներով, որոնք ընդունվել էին մինչեւ Ռուսաստանի կառավարությունում այդ հարցի բնարկումը սկսելը: Խոսելով հայ-ադրբեջանական կոնֆլիկտի մասին, Գայրարն ասաց, որ կառավարությունը ձգտում է այս երջանում դաժանել ուժերի հավասարակշռությունը: Մակայն Ադրբեջանում տեղակայված 4-րդ բանակն ավելի մեծաթիվ եւ հզոր էր, քան Հայաստանում գտնվող 7-րդ բանակը: Դրանից բացի, վերջինիս մի մեծ դիվիզիա տեղափոխվել է Ռուսաստան, եւ նրա զենքը Հայաստանը չի ստացել:

Հացի խնդիրը խիստ լարված

Երեւ Հայաստանի խորհրդարանը բնարկել է բնակչությանը հացով ապահովելու հարցը: Բնարկումը տեղի է ունեցել փակ դռների հետեւում, ինչը վարչապետ Խոսրով Հարությունյանի կարծիքով, բացարկում է «սրտեզիադրես կարեւոր տեղեկությունների հրատարակման հնարավորությունը բացառելու» ձգտումով:

Գագրայում զոհվել է 6 հայ

Մոսկվայում Վրաստանի մեքական ներկայացուցչության մամուլի կենտրոնի հաղորդագրության համաձայն, սեպտեմբերի 23-ին Գագրա ֆաղափ մոտակայքում տղանվել է 6 հոգի, որոնցից չորսը կանայք են: Նրանց մեքենան նեքականեքից զնդակոծել են Կովկասի լեռնային ժողովուրդների համադաժնության գրոհայինները: Բոլոր տղանվածները հայեր են, Գագրայի բնակիչներ: Ինչպես հաղորդեց մամուլի կենտրոնը, սեպտեմբերի 24-ին ֆաղափ բնակիչները, գայրացած այդ տղանությունից, հավարկվել են հանրահավաք: Նրանք դաժանեցել են անհատաղ «դուրս եղրել վարձու մարդատղաններին» Վրաստանի արածրից:

Հայարարություն

«Չարենց, Թափաղցյան, Մաղոյան եւ մյուսներ» մեքակութային ընկերությունը հայտնում է, որ ս. ք. սեպտեմբերի 26-ին, ժամը 14-ին Երեւանի Ս. Հովհաննես եկեղեցում տեղի կունենա հոգեհանգիստ՝ նվիրված Արսակ Արզումանյանին, իսկ Կասյան 3 Ենիթի բակում հուժարդրուրի բացումը:

Լասվիա. Ռուբլուն հավասար

Լասվիայի արդյունաբերողները կառավարությունից դաժանեցում են երկու Եվրոյում հավասարեցնել լասվիական եւ ռուսական ռուբլիների կուրսերը, վերացնել հումի մուսի, ինչպես նաեւ այն արտաբերողներին արտաբերողներին իրացվելու համար: Հակառակ դեպքում Եվրոյում ռուբլիները կսնանկանան: Արծիութեան կողմից գործիչները դասարան են հանդիսանում գործաղուրի: Խոսոր ձեռնարկությունների դեկավարների հետ հանդիման ժամանակ վարչապետ Գորդանիսը խոսարցել է վերացնել հումի մուսի մարսը: Առայժմ կկատեցվի կառավարության այն որոշումը, ըստ որի ստիողարար վաժառվում է ռուսությանը դարս ունեցող ձեռնարկությունների ունեցվածքը:

Եղանակը չի բողնում

Վաս եղանակը Բաբումի դոկերեններին խանգարում է բեռնարափել ամերիկյան «Վալենտինա» հաժանակը, որ մարդասիրական օգնություն՝ 59.5 հազար տոննա հացահատիկ բերել է Լախանգներից: Մեծ չափերի դասարանով նավը չի կարողանում մեքել նավահանգիստ, ինչն ավելի է դժվարացնում աշխատանքը: 11 օրվա ընթացքում բեռնարափվել է ընդամենը 9370 տոննա:

Ռեկորդ. Դոլարը 248 օուրի

Մոսկվայի միջբանկային վալյուսային բորսայում սեպտեմբերի 24-ին կայացած սակարկության ժամանակ օուրի կուրսն ընկել է մինչեւ 248 օուրի 1 դոլարի դիմաց: Ինչպես արդեն հաղորդել ենք, նախորդ սակարկության ժամանակ գրանցվել էր 1 դոլարի դիմաց 241 օուրի: Վաժառվել է 63,11 միլիոն դոլար, ինչը գրեթե 5 միլիոնով դակաս է նախորդ սակարկության ժամակից: Ռուսաստանի վարչապետի դաժանակալար Եզոր Գայրարը, ելույթ ունենալով խորհրդարանում, օուրի կուրսի կրուկ անկումը բացարցել նրանով, որ ֆինանսական ֆաղափականության ներկա բուլցունը զգալիորեն ուժեղացրել է արժեզրկման ճեռումը, խախտել մանրաժայ գների աժիթ քափը կայունացնելու միտումը, որ սկիզբ էր առել հուլիս-օգոստոս ամիսներին:

10 մլն էլյու Եսոնիային

1992 թ. Եսոնիային հասկացվել է 10 միլիոն էլյու: Դրամի մեծ մասը կծախսվի հանրահայտ գիտնականներին եւ խորհրդատուներին այդ գործի մեջ ներգրավելու, մասնավորապես՝ սեփականաժնորհման ծրագիրը, ֆինանսարանկային համակարգի կարգավորումը, սենսական օրհնագծերի ստեղծումը իրականացնելու համար:

Լուրերը տեղեկի «Անարի», «Սոցյալ սարակի» եւ մեք բյուրոյից:

BUSINESS TO BUSINESS «ՎԵՐՏԵՔՍ ՎԵՆՉՈՐՍ» ՄՊԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԴՈՒՍՏՐ ԶԵՆՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆ

YELLOW PAGES

ԳԵՂԻՆ ԷԶԵՐ

The only official Telephone Directory being jointly prepared by the Yerevan City Council and Vertex Ventures LTD, a New York Corporation.

The directory will contain the addresses and telephone numbers of all businesses registered in Yerevan together with various advertisements.

The directory will be published both in Armenian and in English and will be sold in Armenia and throughout the world. Your advertisements will expand your business and will introduce it throughout various world markets.

If you desire to have your business known Internationally, then place your advertisements in the only official Yerevan telephone Directory, being prepared jointly by the Yerevan City Council and Vertex Ventures LTD, a New York Corporation.

Apply at Vertex Ventures LTD, Address: Tamanian st. 2, Yerevan-9 tel. 56-06-05, hours 9.00-17.00 55-27-52, hours 17.30-21.30

Միակ դաժանական տեղեկագիրը, որը համատեղ դասարանվում են հրատարակելու Երեւանի ֆաղափային խորհրդի գործաղի կոմիտեին եւ ամերիկյան «ՎԵՐՏԵՔՍ ՎԵՆՉՈՐՍ» սահմանափակ դասարկագրությանը ընկերությունը:

Տեղեկագրում տեղ կգտնեն Երեւանի բոլոր ձեռնարկությունների հասցեները եւ հեռախոսահամարները, ինչպես նաեւ այլազան գովազդներ ձեռնարկությունների եւ նրանց գործունեության մասին:

Տեղեկագիրը լույս կտեսնի հայերեն եւ անգլերեն լեզուներով, կվաժառվի Հայաստանում եւ ամբողջ աշխարհում:

Տեղեկագրում տեղ գտած գովազդները հնարավորություն կընձեռեն գործարար մարդկանց եւ ձեռնարկություններին դուրս գալու միջազգային շուկա եւ ընդլայնելու գործարար կաղրը:

Եթե դուք ցանկանում եք, որ Ձեր գործունեության մասին իմանան ամբողջ աշխարհում, աղա տեղավորել Ձեր գովազդը տեղեկագրում, որը միակ դաժանականն է եւ համատեղ դասարանվում է Երեւանի ֆաղափային խորհրդի գործաղի կոմիտեի եւ ամերիկյան «Վերտեքս վենչուրս» սահմանափակ դասարկագրությանը ընկերության կողմից:

Դիմել ամերիկյան «Վերտեքս վենչուրս» ՄՊԸ Հայաստանի դուստր ձեռնարկությանը: Հասցեն՝ Երեւան-9, Թամանյան 2 Հեռախոս՝ 56-06-05 ժամը 9.00-ից - 17.00, 55-27-52 ժամը 17.30-ից - 21.30:

VERTEX VENTURES ARMENIAN SUBSIDIARY LTD. CORPORATION • NEW YORK-YEREVAN

ԼՂԳ Հիմնաղի եւ հրատարակի «Ազգ» քերթի հիմնաղի խորհուրդ

Գլխաուր խմբագիր 3ԱԿՈՐ ԱԵՏԻՔԵԱՆ

Խմբագիր ՀԱՆԼԵՏ ԳԱՄԱՐԵԱՆ

Տնօրեն ՍԱՐԳՍՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ

52.16.35 գլխ. խմբ. 58.18.41 խմբագիր 56.28.63 տնօրեն

Apple® Macintosh® համակարգչային Եարուածից «Ազգ» քերթի